

представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення: 12.12.2022).

5. Україна та Туреччина провели політико-безпекові консультації у форматі «Квадрига» на рівні національних координаторів (24 березня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-turechchina-proveli-politiko-bezpekovi-konsultaciyi-u-formati-kvadriga-na-rivni-nacionalnih-koordinatoriv> (дата звернення: 17.12.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-14>

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА

Подковенко Тетяна Олександрівна

*кандидатка юридичних наук,
доцентка кафедри теорії та історії держави і права
Західноукраїнського національного університету
м. Тернопіль, Україна*

Регулювання суспільних відносин – особливе явище, яке відбувається на багатьох рівнях та за допомогою різноманітних засобів. Основу такого регулювання складає право, яке пронизуючи практично усі сфери суспільного життя, надає їм певної усталеності та впорядкованості. Однак, якими б ідеальними та дієвими не були норми права, незмінною основою правової реальності залишається конфлікт, що породжує подальший пошук більш ефективних засобів порозуміння та комунікації на різних рівнях суспільної взаємодії. Саме тому, у сучасних умовах зростає роль медіації як альтернативного способу вирішення спорів.

Інтенсивний розвиток інституту медіації яскраво демонструє нам тісний взаємозв'язок та взаємовплив правових та етичних принципів, дотримання яких впливає на результативність та ефективність проведення процедури медіації, що, у свою чергу, створює якісно новий простір для налагодження взаємовідносин між конфліктуючими сторонами та вирішення конфліктів.

У цьому аспекті доволі влучною є характеристика медіації, яка дана Н. Мазаракі. Зокрема, авторка визначає медіацію в якості альтернативного методу вирішення спорів, що, з одного боку, відображає високий рівень розвитку правової культури суспільства, а з іншого – із залученням нейтрального посередника (медіатора) дозволяє сторонам обирати

найефективніший і прийнятний для них варіант вирішення спору на основі фундаментальних принципів права, які відображають визначні цінності суспільного розвитку, такі як добросовісність, розумність, справедливість, що є одночасно з цим основою для реалізації принципу верховенства права в Україні [1, с. 5]. Така характеристика є доволі об'єктивною, оскільки в ній авторка акцентує увагу саме на практичній стороні медіації в аспекті реалізації загально визначених принципів права.

В основі кожної медіації лежить явище переговорів, що розуміється не тільки як форма вирішення спорів, але також як особлива форма комунікації, процес організації колективного життя і спосіб досягнення цілей через взаємодію індивідів або груп. Процедура медіації характеризується сукупністю певних ознак, наявність яких детермінує потенціал діалогу та істотно впливає на ефект порозуміння.

Варто наголосити, що сила медіації полягає у комунікації, тобто такому спілкуванні, яке дає можливість вільно висловлювати свої потреби та очікування, розкривати свої емоції. Медіація вчить вибудовувати взаємовідносини та знаходити рішення, опираючись на інтереси, цінності, потреби, почуття людини, а не виходити лише з її емоційних реакцій, поведінки, принципових позицій [2].

Як зазначають автори підручника «Медіація у професійній діяльності юриста», «медіація як інструмент порозуміння між людьми, які перебувають у стані конфлікту, є, напевно, одним з найгуманніших та відповідних моралі способів виходу з нього. Невипадково медіація легко адаптується в будь-якій системі етичних норм та правил: її однаково легко сприймають християнська та мусульманська, іудейська, буддійська та конфуціанська етико-релігійні культури. Саме тому нормативні засади медіації мають не тільки правову, але й етичну складову» [3, с. 314].

З прийняттям Закону України «Про медіацію» та євроінтеграційними процесами питання етико-правових засад професійної діяльності медіатора набувають ще більшої актуальності та зумовлюють потребу їх дотримання при проведенні процедури медіації. Відповідно до положень Закону, «медіація проводиться за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації» [4].

До загальних принципів відноситься, перш за все, принцип добровільності медіації. Відповідно до нього необхідно отримати згоду сторін щодо самої процедури медіації, порядку її проведення, а також особи медіатора. Важливо, що сторони медіації та медіатор мають право відмовитися від участі в медіації у будь-який момент.

Неупередженість у випадку процедури медіації означає відсутність будь-якої зацікавленості у вирішенні спору як в особистих інтересах, так і

в інтересах однієї із сторін. Медіатор повинен, наскільки це можливо, уникати створення видимості нерівного ставлення до сторін, тобто завжди вислуховувати іншу сторону, прагнути надати сторонам однаковий час для виступу, а також уникати зустрічі наодинці лише з однією з них.

Безперечно, важливим принципом процедури медіації є принцип нейтральності медіатора по відношенню до предмета спору. Відповідно до цього принципу медіатор не має права вносити власні пропозиції щодо вирішення спору між сторонами. Ті ж самі сторони самостійно керують своїм конфліктом, який має цілком автономний характер. Відповідно до положень Закону, «під час проведення медіації медіатор повинен бути нейтральним у ставленні до сторін медіації та незалежним від сторін медіації, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, інших фізичних і юридичних осіб» [4].

Одним із фундаментальних етичних стандартів стосовно юридичних професій є зобов'язання зберігати сувору конфіденційність усієї інформації, яку особа дізналася у зв'язку з виконанням своєї професійної діяльності. Цей принцип стосується як медіатора, так і конфлікуючих сторін.

Сторони є рівноправними під час проведення медіації. Цей принцип означає, що сторони мають рівні можливості у висловленні своїх інтересів та потреб, бачення виходу з конфлікту. По відношенню до сторін медіатор також має однакові зобов'язання і не може надавати якість переваги одній із сторін в силу особистої чи професійної зацікавленості.

Вказані принципи медіації відповідають європейським етико-правовим стандартам медіації і відповідно спрямовані на підвищення ефективності медіації. Варто зазначити, що вказані принципи взаємопов'язані та взаємовизначальні. Саме ці принципи є основою медіації і їх дотримання істотно підвищує результативність взаємодії конфлікуючих сторін в процесі вирішення конфлікту та створює належний простір для порозуміння.

Слід позитивно оцінити нормативне закріплення етичних засад професійної діяльності медіатора. Існує чітка потреба в етичній оцінці практики медіатора для збереження моральних і правових засад та підвищення якості функціонування інституту медіації. Основоположні принципи процедури медіації відображають її об'єктивні якості та формують суб'єктивне сприйняття медіації суспільством. Важливо, щоб конфлікуючі сторони усвідомлювали свої інтереси, розуміли свою роль у конфлікті, реально оцінювали свої можливості, а що найголовніше були готові до комунікації та порозуміння. Таке ставлення до конфлікту, готовність до певної взаємодії свідчить про зрілість та активну позицію сторін у вирішенні конфлікту. Від медіатора, його професіоналізму та дотримання етико-правових стандартів залежить якість та результативність проведення процедури медіації.

Література:

1. Мазаракі Н.А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні. Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Інститут законодавства Верховної Ради України, Київ, 2019. 40 с.
2. Головченко А.В. Медіація, як один із ефективних альтернативних способів вирішення конфліктів. URL: <https://rtpp.com.ua/news/mediatsiya-instrument/>
3. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
4. Про медіацію. Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-15>

ВПЛИВ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ

Русенко Наталія Василівна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Право це унікальне, багатовимірне явище, що викликає дискусію не тільки в суспільстві, а й в наукових колах. Воно є складним, багатоаспектним феноменом, але суспільно необхідним, оскільки в ньому тісно переплітаються основні засади існування людини, її духовні, культурні й етичні потреби. Окрім загальнолюдських – право має внутрішньодержавні, міжнародні та цивілізаційні виміри.

Право будується на доктринальній основі, правових ідеалах і справедливості, ґрунтується на правовій теорії та практичному юридичному досвіді, інституційно-нормативних правових відносинах.

Верховенство права закріплене в Конституції як принцип життєдіяльності суспільства і держави. Ця доктрина визначає право панівною та визначальною категорією. Всі інші категорії, як то держава, економіка чи політика – є вторинними. Верховенство права вимагає проведення державної діяльності через реалізацію права, яке є вищим щодо політичних норм та партійних директив, політики загалом. У демократичній державі легітимація офіційної державної політики